

МІГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ДЛЯ КРАЇН ЄС У 2022 РОЦІ КРИЗЬ ПРИЗМУ МІГРАЦІЙНИХ ПРОГНОЗІВ

Анотація. У статті автор досліджує виклики та загрози національній безпеці держави, які можуть виникати внаслідок масштабних вимушених міграцій. Паралельно з цим деталізуються терміни та поняття, як-от «міграційні виклики» та «міграційні прогнози». На основі цього теоретичного фундаменту проведено аналіз викликів та загроз, спричинених українськими біженцями країнам ЄС. Особливу увагу у статті приділяється діяльності українських аналітичних центрів та їхнім прогнозам щодо міграційних процесів на 2022 рік.

З огляду на характер дослідження були проаналізовані міграційні прогнози, що подавали такі міжнародні організації, як Агентство ООН з питань біженців та Міжнародна Організація Міграції. Прогнози, зроблені поважними інституціями на 2022 р., не передбачали української міграційної кризи, що, своєю чергою, не забезпечило належну готовність країн ЄС до викликів та загроз. Натепер уже існує цілий спектр прогнозів щодо міграційної ситуації як усередині країни, так і поза її межами.

Також було сформульовано міграційні виклики для країн ЄС, спричинені міграційною кризою, із початком повномасштабної російсько-української війни крізь призму забезпечення національної безпеки країн-членів.

Ключові слова: міграція, біженці, міграційні прогнози, вимушена міграція.

MIGRATIONS CHALLENGES OF THE EU COUNTRIES IN 2022 THROUGH THE PRISM OF MIGRATION FORECASTS

Summary. In the article, the author studies challenges and threats to the national security of the state, which may arise as a result of large-scale forced migration. Simultaneously, the terms and concepts such as

¹ **Малик Ірина**, кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка», Iryna.R.Malyk@lpn.ua

The security architecture of European and Euro-Atlantic spaces

“migration challenges” and “migration forecasts” are detailed. Based on this theoretical foundation, the analysis of challenges and threats, caused by Ukrainian refugees to the EU countries was conducted. Additional attention in the article is given to the activity of Ukrainian analytic centres and their forecasts concerning migration processes for the year of 2022.

Based on the nature of the research, migration forecasts, presented by such international organizations as the United Nations High Commissioner for Refugees and International Organization for Migration were analysed. The forecasts for 2022, made by the respectable institutions, did not foresee the Ukrainian migration crisis, which in its turn did not ensure proper preparedness of the EU countries for the challenges and threats. Nowadays, there is a complete range of forecasts concerning the migration situation both inside the country and outside it.

Also, migration challenges, caused by the migration crisis because of the beginning of the full-scale Russian-Ukrainian war to the EU states were formulated through the prism of ensuring of national security of member countries.

Key words: *migration, refugees, migration forecasts, forced migration.*

Вступ. Вибираючи тематику дослідження, автор виходила з міркувань, що ефективна діяльність аналітичних центрів та міжнародних організацій, котрі б спрогнозували міграційну кризу в країнах ЄС у 2022 році, спричинену активною фазою російсько-української війни, дала б можливість країнам-реципієнтам ретельніше підготуватись до ймовірних викликів та загроз. Для цього було розглянуто національну доповідь «Українське суспільство: міграційний вимір» Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи НАН України, де були сформульовані сучасні міграційні виклики для України. Також одним зі складників фундаменту дослідження стала опублікована праця Українського інституту майбутнього «Прогноз 2022». Розглядаючи можливі сценарії для «російського фактора в українській політиці» та для «п'яти кризових тенденцій в ОРДЛО», ні один із них не передбачав повномасштабного російського вторгнення в Україну, а отже, і великої кількості вимушено переміщених осіб як усередині країни, так і за її межами.

Також взято до уваги аналітичну діяльність Міжнародної організації Міграції та Агентства ООН з питань біженців (УВКБ ООН) – ту, що стосувалась міграційних прогнозів на 2022 рік та ту, що була вже скорегована після початку активної фази російсько-української війни.

Міграційна політика загалом у працях науковців розглядалась передусім як складник державної політики, тож потребувала конкретизації функцій, особливостей та принципів формування. До таких досліджень слід віднести праці О. Шапоренко «Державна міграційна політика: шляхи регулювання та принципи». Молоді дослідниці з Інституту прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого у 2019 році розглядали тогочасну міграційну кризу як виклик ЄС (В. Алгаш, А. Піттель «Сучасна міграційна криза як виклик для Європейського Союзу»). Ще у 2013 році дослідники кафедри історії та теорії соціології Львівського національного університету ім. І. Франка розглядали особливості та наслідки неконтрольованої міжнародної міграції крізь призму безпекових викликів (О. Ровенчак, М. Яворський «Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри»). С. Білошицький чи не вперше в українському науковому просторі запропонував розглядати міжнародну міграцію як зброю у сучасних гібридних війнах: «Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та політичний аспекти» (видавництво ІПіЕНД ім. І. Кураса НАН України). Міграційні виклики до подій 24 лютого 2022 року розглядались зазвичай у контексті трудової чи нелегальної міграції.

Якщо загальна проблематика у цьому дослідженні – це міграційні виклики в контексті національної безпеки держав-членів ЄС, то не вирішені раніше частини проблеми – це співвідношення міграційних прогнозів аналітичних центрів та міжнародних організацій на 2022 рік із реальним станом справ.

Метою статті є огляд та аналіз міграційних прогнозів у динаміці щодо українських вимушених мігрантів, як згенерованих у 2021 році, так і тих, що створюються з урахуванням активної фази російсько-української війни.

Деякі місяці тому життя багатьох людей континенту поділилось на умовні відрізки «до» та «після». У житті українців існує лише умовне «до». Умовного «після» немає. Кількісні та якісні суспільні зміни такі гігантські, такі всеохопні та такі потужні, що окреслити їхні особливості та прорахувати наслідки практично неможливо. Ще донедавна ми могли

з упевненістю розповідати про існування переваг процесу глобалізації (недоліки знали та розуміли), як тепер виявляється, що Аргентина зриває цьогорічну посівну через санкції, накладені на РФ, що постачала дешеві добрива. Тайланд, значна частина ВВП якого становив експорт орхідей, потерпає з тієї ж причини. Про «Україна – житниця Європи» слід тепер говорити виключно крізь призму хліборобів, які засівають поля у шоломах та бронжилетах, а перед сільськогосподарською технікою іде група саперів, які розмінують це поле... А ще слід пам'ятати, коли згадуватимемо слово «житниця» зерно, викрадене з елеваторів на окупованих Росією територіях Херсонщини, яке країна-агресор пробувала продати країнам Північної Африки. Всі попередні сподівання та плани – шкереберть, всі очікування – намарне, весь досвід – не актуальний, всі колишні перспективи – примарні.

З такою ж невизначеністю, проте не пов'язаною напругою із супутниками війни (смерть, руйнування, голод), зіштовхнулись країни ЄС. Попередні плани щодо постачання із зони бойових дій продовольства, а з країни-агресора – енергоресурсів зазнали краху. Методи вирішення цих проблем доводиться шукати в онлайн-режимі. Проте ще однією, ймовірно, менш очікуваною та прогнозованою проблемою для Європи стала міграція українських біженців. Адже 40-мільйонна країна у війні – це величезна кількість людей, що тікають і тікатимуть від руйнувань, смертей, невизначеності, відсутності перспективи, втрати роботи чи інших джерел прибутку. І так багато цих людей змогли помістити свою домівку в невеличку валізу...

Тож країни ЄС, які в основному взяли на себе міграційний тягар (Республіка Польща, Чехія, Словаччина, ФРН та інші), опинились у подвійному, чи, радше, потрійному навантаженні як на людський ресурс, так і на економіку власної країни.

Розглядаючи міграційну безпеку держави як складник національної безпеки, систему небезпек за ступенем можливої шкоди інтересам громадянина, суспільства та держави можна класифікувати в такому порядку:

– ризик – можливість виникнення ситуації або її існування, за якої формуються передумови протидії процесу реалізації національних інтересів, цінностей, системі забезпечення національної безпеки;

– виклик – конкретна протидія захисту національних інтересів та цілей, вирішенню завдань забезпечення національної безпеки у формі офіційних і неофіційних політико-дипломатичних дій, економічної та інформаційної експансії тощо;

– небезпека – завдання шкоди важливим національним інтересам і національній безпеці в обмежених (локальних) масштабах;

– загроза – безпосередня небезпека заподіяння шкоди життєво важливим національним інтересам і національній безпеці, яка виходить за локальні межі й зачіпає основні національні цінності: суверенітет, державність, територіальну недоторканість².

У разі розгляду міграційної безпеки як складника національної безпеки держави, а міграційну політику як таку, що реалізовується в рамках сформованої та сформульованої державної політики, то міграційна безпека – це комплекс дій та засобів, спрямованих на усунення ризиків, викликів, небезпек та загроз у забезпеченні та реалізації міграційної політики держави.

Що ж до міграційних викликів, то йдеться насамперед про ті дії, які можуть завдати шкоди на рівні особи, суспільства та держави у сфері забезпечення національної безпеки загалом та міграційної безпеки зокрема. Тобто міграційні виклики – це те, що у подальшому ігноруванні та не своєчасному усуненні може трансформуватись у небезпеку чи загрозу на рівні держави.

Станом на 2019 рік існувало два погляди на проблему європейської міграційної кризи: Німеччина, Франція, Італія та скандинавські країни розглядали міграційну кризу як випробування європейських цінностей і єдності, а Угорщина, Польща, Словаччина, Чехія і балтійські держави вбачали у біженцях загрозу безпеці і благополуччю³.

Будучи багатограними у своїх проявах, міграційні процеси, з огляду на національну безпеку, потребують ретельного дослідження, аналізу та прогнозування. Адже міграція безпосередньо пов'язана

² Юдін О.К., Богуш В.М. Інформаційна безпека держави. Харків : Консум. 576 с. С. 47.

³ Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для Європейського Союзу. *Міжнародне право*. № 11, 2019 р. С. 335.

із демографічною політикою країни, з ринком праці (легальним та нелегальним), з імовірним відтоком кваліфікованих кадрів, із втратою робітників працездатного віку (тих, хто формує Пенсійний фонд, зокрема, в Україні), із втратою мозкового потенціалу країни (йдеться насамперед про навчання молоді за кордоном з можливим подальшим працевлаштуванням), із гіпотетичним зростанням безробіття, соціальних виплат (податковий тягар лягає на працююче населення), із ризиками погіршення криміногенної ситуації – крадіжки, торгівля людьми, наркобізнес, зі здоров'ям нації загалом та системою охорони здоров'я зокрема (низький соціальний рівень нелегальних мігрантів та тих, що живуть на соціальну допомогу, не дає можливості отримувати медичну допомогу належного рівня та не дає змогу збалансовано харчуватись, що в кінцевому результаті загрожуватиме епідеміями та хворобами різного роду).

«Через 20 років майже кожен третій житель Німеччини матиме міграційне походження», – прогнозує дослідник міграції Герберт Брюкер⁴.

«За прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень Національної академії наук України, до 2031 року населення України скоротиться до 39,5 мільйона осіб. І справа не лише у високій смертності – українці продовжують залишати країну в пошуках кращого життя»⁵.

Такі опубліковані цитати сучасних дослідників вказують на важливість для безпеки держави жити в збалансованому суспільстві. А складником такого балансу можуть бути знання та розуміння міграційних процесів, отримані через міграційні прогнози.

Тож *міграційний прогноз* – це науково обґрунтоване передбачення основних параметрів міграційного руху населення та майбутньої міграційної ситуації: кількісного на якісного складу (чисельності, статево-вікової та сімейної структури), спрямованості (трудова, інтелектуальна, нелегальна і т. ін.), що становить базу для подальших

⁴ Думанська М. За 20 років кожен третій житель ФРН матиме міграційне походження – прогноз. *ДВ*. 04.11.2019.

⁵ Тимошенко Д. Донбас. Реалії. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна? *Радіо Свобода*. 17 березня 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-realii--mihracija/29826553.html>.

прогнозів та планів соціально-економічних процесів загалом. Міграційний прогноз є важливим для формування довго- та середньострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни.

Що ж до міграційних викликів, то у Національній доповіді НАН України, опублікованій у 2018 р. «Українське суспільство: міграційний вимір», було, зокрема, виокремлено такі виклики, що слідують за масштабними міграціями населення: вплив міграцій на демографічні процеси та структури; вплив на стан здоров'я та смертність населення; зрушення у віковому складі та відтворенні населення під впливом міграцій; родинні наслідки зовнішніх міграцій; виклики для соціальної сфери; виклики для системи оборони; вплив зовнішньої міграції на економіку України; наслідки трудових міграцій на ринок праці; розвиток внутрішньої мобільності населення; зміни етнічного складу та ідентичності населення; політичні наслідки міграцій⁶.

Головними ризиками міграції, як зазначає С. Білошицький (спираючись на праці сучасних дослідників проблематики) у праці «Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та соціальний аспекти», є: 1) втрата контролю держави за міграційними потоками; 2) наявність у суб'єктів економічної діяльності можливості залучити іноземну робочу силу, минаючи державу; 3) нерозробленість механізмів контролю над економічними інтересами, що сприяють розвитку трудової міграції; 4) перебування значної частини мігрантів у сфері тіншового або напівтіншового ринку та внаслідок цього випадання великих соціальних груп мігрантів з-під соціального контролю; 5) відсутність механізму регулювання міграційних потоків у руслі інтересів держави⁷.

Експерт з питань національної безпеки Т. Жовтенко констатує, що застосування «міграційної зброї» в ЄС з боку Росії (станом на

⁶ Українське суспільство: міграційний вимір : національна доповідь. Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2018. С. 230–324.

⁷ Білошицький С. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та соціальний аспекти. *Наукові записки*. Випуск № 2 (82). ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. С. 144. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/biloshytskiy_mizhnarodna.pdf.

2016 рік) негативно позначається на європерспективах України. Так, у політичній сфері: наплив мігрантів послаблює позиції політичних партій, що відстоюють традиційні європейські цінності, й дозволяє вийти на сцену дотепер маргіналізованим ультраправим силам, близьким за духом і світоглядом до нинішньої «кремлівської еліти»; у соціально-економічній сфері є цілком очевидними збитки країн-членів ЄС, змушених приймати таку кількість біженців, яка перевищує їхні реальні можливості. Це відображається на рівні бюджетних видатків у країнах ЄС, що, своєю чергою, позначається на рівні життя середньостатистичного європейця. Усе це, на думку автора, радикалізує настрої громадян країн-членів ЄС і повертає кризу у сферу політики⁸.

Задля повноти картини та підтвердження того, що до сценарію повномасштабної війни (окрім американської розвідки, яка попереджала про цей варіант з листопада 2021 року), не були готові ані Україна, ані європейські країни, слід навести дослідження Українського інституту майбутнього «Прогноз 2022». Тут розглядалися такі основні напрями та їх ймовірність у 2022 році, як:

- внутрішня політика,
- російський фактор в українській політиці,
- п'ять кризових тенденцій в ОРДЛО,
- міжнародна політика,
- економіка⁹.

«Ключове завдання Росії у 2022 році – дестабілізація внутрішньополітичної ситуації в Україні. Водночас, не виходячи за межі загальної політичної конструкції, яку вибудовує Кремль, «РФ як сила, яка вирішує проблеми»¹⁰.

У розділі «П'ять кризових тенденцій в ОРДЛО» розглядається ймовірність таких сценаріїв: розвитку ситуації на Донбасі, російська паспортизація, знищення економіки, екологічна катастрофа,

⁸ Жовтенко Т. Мигранты как оружие Кремля. *НВ*, 3 марта 2016. URL: <https://nv.ua/opinion/migranty-kak-oruzhie-kremlja-101286.html>.

⁹ Прогноз 2022. Український інститут майбутнього. С. 2. URL: <https://uifuture.org/publications/prognoz-2022/>.

¹⁰ Там само. С. 32.

вимирання від COVID-19. Тож найбільшу зацікавленість у контексті цього дослідження викликає сценарій «Розвиток ситуації на Донбасі», де було прораховано чотири основні варіанти розвитку подій, що, на думку аналітиків, реалізовуватимуться із такою ймовірністю¹¹.

Сценарій № 1. Новий наступ та анексія. Йдеться про захоплення усієї території Донецької та Луганської областей та приєднання до території Росії, як це було зроблено з Кримом. Ймовірність – 10–15%.

Сценарій № 2. Анексія без нового наступу. Тобто приєднання до РФ тих територій ОРДЛО, що окуповані станом на кінець 2021 р. Ймовірність – 5%.

Сценарій № 3. Збереження нинішнього статус-кво. Тобто вестиметься політична гра. Що полягатиме у звинуваченнях одне одного – Москви та Києва – у свідомому невиконанні Мінських домовленостей. Ймовірність – 50%.

Сценарій № 4. Реалізація Мінських домовленостей на умовах Москви. Вірогідність оцінюється у 35%. Слід зазначити, що цей сценарій із «секретом», адже межі та сутність словосполучення «умови Москви» залишались невизначеними, а трактування мінських домовленостей сторонами – протилежні.

Тож українські мозкові центри, аналітичні агентства та дослідницькі організації не розглядали ймовірність виникнення міграційної кризи як усередині країни, так і поза її межами внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України. Ба більше, як видно з оприлюднених джерел, навіть окремі представники української управлінської верхівки, які отримували розвідувальні дані наприкінці 2021 р. та на початку 2022 р., не були зайняті прогнозами такого гатунку, адже масштабів воєнного вторгнення не усвідомлював ніхто.

Організації міжнародного рівня та різноманітні громадські структури, що займаються аналізом міграційних процесів у світі загалом та міграційними прогнозами зокрема, не спрогнозували «українську міграційну кризу» у 2022 році та не оцінювали належним чином гіпотетичні ризики, пов'язані з нею. За даними звіту про

¹¹ Прогноз 2022. Український інститут майбутнього. С. 34–36. URL: <https://uifuture.org/publications/prognoz-2022/>.

міжнародну міграцію, який що два роки продукує Міжнародна Організація з Міграції (МОМ, англ. – International Organization for Migration/ IOM) з 2000 р.: 5,5–6 мільйонів українців виїхало протягом останніх років (2020–2021) на роботу за кордон¹².

Агентство ООН з питань біженців (УВКБ ООН – UNHCR) припускає, що до кінця 2022 року з України через війну може виїхати понад 8,3 млн людей. Про це заявила речниця Управління Верховного комісара ООН у справах біженців 26 квітня цього року Шабія Манту, виступаючи в Женеві під час запуску оновленого регіонального плану реагування на біженців. За їхніми оцінками, з 24 лютого з України через війну виїхали понад 5,2 млн осіб. Давніший прогноз становив 4 млн до кінця року, а необхідні кошти на надання підтримки українцям-біженцям у сусідніх країнах оцінювали в 1,85 млрд доларів¹³.

За даними останньої доповіді Міжнародної організації з міграції, окрім тих, хто покидає країну, в Україні також нараховується понад 7,7 мільйона внутрішньо переміщених осіб. Таким чином, загальна кількість тих, хто змушений покинути свої домівки, може становити до кінця 2022 року 12,9 мільйона людей (7,7 і 5,2 млн людей). Також майже 13 мільйонів людей застрягли в постраждалих районах або не змогли виїхати через ризики для безпеки¹⁴.

Тож якщо розглядати міграційні виклики, спричинені міграційною кризою в ЄС, крізь призму забезпечення національної безпеки країн-членів, то із початком повномасштабної російсько-української війни їх можна окреслити таким чином:

– Базуючись на попередніх дослідженнях діяльності аналітичних центрів та міжнародних організацій (МОМ, УВКБ ООН – UNHCR),

¹² Звіт про світову міграцію за 2022 рік. Розділ 7. Міжнародна міграція як драбинка можливостей: що насправді показують глобальні дані? URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022-chapter-7>.

¹³ Бойко І. До кінця року з України через війну може виїхати понад 8 мільйонів людей – ООН. *Інформаційне агентство УНІАН*. 26.04.22. URL: <https://www.unian.ua/war/v-oon-prognozuyut-zrostannya-potoku-bizhenciv-z-ukrajini-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11801877.html>.

¹⁴ Звіт про всесвітню міграцію 2022: Міграція та мігранти: регіональні виміри та розвиток. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022-chapter-3>.

кількісний та якісний складник вимушених мігрантів (біженців) з України внаслідок повномасштабної фази російсько-української війни передбачені не були.

– У відповідності до цього найбільше навантаження на соціально-економічну сферу припало на сусідні країни та ті, економіка яких виявилась на початках достатньою мірою стабільна та підготовлена до міграційних викликів (Польща, Чехія, Словаччина, Молдова, ФРН).

– Масштаби вимушених мігрантів з України у 2022 р. значно перевищили «сірійську міграційну кризу» 2015–2017 рр.

– Російська Федерація розглядала і розглядає міграційну кризу в ЄС як ще один різновид гібридної війни, а українських біженців як інструмент її реалізації (перші спроби таких масштабних провокацій – та ж «сірійська міграційна криза» та криза на польсько-білоруському кордоні у жовтні–листопаді 2021 р.).

– Кінцевою метою такої гібридної війни є бажання похитнути стабільність та цілісність європейської спільноти (адже обов'язково знайдуться такі країни, які стоятимуть осторонь загальноєвропейських процесів, наприклад Угорщина) задля її послаблення. Міграційна криза – ідеальний механізм посилення протиріччя всередині ЄС. Тобто такий потужний політичний гравець, як Євросоюз, за планами Кремля, повинен зникнути з політичної карти Європи.

– Прихисток для такої великої кількості людей за такий короткий час накладає відбиток на економіку країни, тягар лягає на громадян-платників податків, що, зрештою, може призвести до змін у внутрішній політиці та перерозподілу політичних вподобань.

– Якісний склад вимушених українських мігрантів – ще один виклик для країни-реципієнта. Адже це, в основному, жінки з неповнолітніми дітьми. Діти повинні отримати доступ до освіти (садок, школа чи інші навчальні заклади), належний медичний догляд, а матері – соціальну допомогу. Батька-годувальника, який би міг працювати задля сім'ї та країни, яка їх прийняла, немає. Хоча, за деякими оптимістичними прогнозами, опублікованими цьогоріч в “Oxford Economics”, українські біженці збільшать попит на робочі місця у Польщі, а разом із цим зросте продуктивність економіки. За оцінками аналітиків, завдяки вимушеним українським мігрантам,

які залишаться у Польщі, її ВВП може зрости до 3%¹⁵. За ймовірним сценарієм британських аналітиків та дослідників у Польщі може залишитись 250 тисяч біженців; з меншою ймовірністю – до 1 мільйона. Це може підвищити ВВП Польщі на 1,7–2,9% до 2050 року. Проте аналіз впливу українських біженців на польську економіку має свої труднощі, адже реальну кількість громадян України, які зараз перебувають в Польщі, важко окреслити чітко. Оскільки багато з них їде далі на захід – у Німеччину, Францію, Британію, США, Канаду.

Висновки

З огляду на проведений аналіз досліджень у сфері міграційних прогнозів на 2022 рік як українських аналітичних центрів, так і міжнародних організацій, в рамках яких здійснюються відповідні експертизи, можна стверджувати, що:

– надзвичайна ситуація, що виникла в ЄС з українськими вимушеними мігрантами, не була прогнозована, як і не була прогнозована відкрита фаза російсько-української повномасштабної війни;

– із високою ймовірністю можна стверджувати, що прогнозування загалом та міграційне прогнозування зокрема більш ефективне та має високу ймовірність за умов еволюційного суспільного розвитку, тобто за європейськими мірками – за стабільного функціонування інститутів ліберальної демократії та відповідного політичного режиму. І, відповідно, менш ефективне в нестабільних, кризових ситуаціях, котрі потребують прийняття швидких рішень;

– такі міжнародні організації, як Агентство ООН з питань біженців (УВКБ ООН – UNHCR) та Міжнародна організація з міграції (МОМ), базуючись на поточних даних щодо українських біженців (їх кількісного та якісного складу), здійснюють прогнози до кінця 2022 року. Вони стосуються також і внутрішньо переміщених осіб.

Отже, європейська модель суспільного розвитку неспроможна мислити в імперсько-російській системі координат, а значить, і не

¹⁵ Герман О. Російсько-українська війна: три ключові залежності, що впливають на європейську промисловість. 17 травня 2022 року. *Oxford Economics*. URL: <https://www.oxfordeconomics.com/resource/the-russia-ukraine-war-three-key-dependencies-affecting-european-industry/>.

спроможна продукувати та прогнозувати ті речі, які виходять за рамки встановленої системи цінностей.

Список літератури

- Алгаш В. Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для Європейського Союзу. *Міжнародне право*. № 11, 2019 р. С. 334–338.
- Білошпицький С. Міжнародна міграція як різновид сучасної зброї: соціокультурний та соціальний аспекти. *Наукові записки*. Випуск № 2 (82). ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. С. 138–156. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/biloshytskiy_mizhnarodna.pdf.
- Бойко І. До кінця року з України через війну може виїхати понад 8 мільйонів людей – ООН. *Інформаційне агентство УНІАН*. 26.04.22. URL: <https://www.unian.ua/war/v-oon-prognozuyut-zrostannya-potoku-bizhenciv-z-ukrajini-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11801877.html>.
- Герман О. Російсько-українська війна: три ключові залежності, що впливають на європейську промисловість. 17 травня 2022 року. *Oxford Economics*. URL: <https://www.oxfordeconomics.com/resource/the-russia-ukraine-war-three-key-dependencies-affecting-european-industry/>.
- Думанська М. За 20 років кожен третій житель ФРН матиме міграційне походження – прогноз. *DW*. 04.11.2019.
- Жовтенко Т. Мигранты как оружие Кремля. *НВ*, 3 марта 2016. URL: <https://nv.ua/opinion/migranty-kak-oruzhie-kremlja-101286.html>.
- Звіт про світову міграцію за 2022 рік. Розділ 7. Міжнародна міграція як драбинка можливостей: що насправді показують глобальні дані? URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022-chapter-7>.
- Звіт про всесвітню міграцію 2022: Розділ 3. Міграція та мігранти: регіональні виміри та розвиток. URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022-chapter-3>.
- «Прогноз 2022» Український інститут майбутнього. 128 с. URL: <https://uifuture.org/publications/prognoz-2022/>.
- Тимощенко Д. Донбас. Реалії. Міграція в Україні: наскільки проблема масштабна? *Радіо Свобода*. 17 березня 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/donbas-realii--mihracija/29826553.html>.
- Українське суспільство: міграційний вимір : національна доповідь. Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ, 2018. 396 с.
- Юдін О.К., Богущ В.М. Інформаційна безпека держави : навчальний посібник. Харків : Консум. 576 с.